

Fair Trade

Eerlijke handel is kinderschoenen ontgroeid

Auteur Koen Vandepopuliere

Vooral de laatste 10 jaar groeide de markt voor eerlijke producten razendsnel: met gemiddelde groeicijfers van ruim 20% per jaar. Fair trade is vandaag dan ook alomtegenwoordig: tal van voedingswaren, kledij, verzorgingsproducten, ... zelfs goud is tegenwoordig met eerlijke handel-keurmerk te krijgen. Waar gaat dat naartoe? En heeft dat wel zin? We zochten het uit.

Consumenten kunnen kiezen voor producten die een betrouwbaar keurmerk hebben dat erop wijst dat de handel eerlijk is verlopen.

Wij, Belgen, smelten voor chocolade. We eten er gemiddeld zes kilogram, per persoon, per jaar. Daarmee behoren we tot de grootste chocoladeconsumenten ter wereld: we komen op de zevende plaats. En 98 % van de huishoudens koopt regelmatig deze lekkernij. Dit betekent heel wat inkomsten voor de zuiderse cacao-boeren. Of niet?

Mistoestanden

Volgens Stichting Max Havelaar hangen 40 miljoen mensen af van cacao om in hun levensonderhoud te voorzien. Negentig procent van de productie ervan komt van kleinschalige boeren die moeten rondkomen met minder dan 2 US dollar per dag: dat is 1,56 euro, of 46,8 euro inkomsten per maand. Armoede, dus. Dat op zich veroorzaakt al heel wat problemen. Maar helaas blijkt dit ook af en toe tot sociale mistoestanden te leiden. Zo worden met name in West-Afrika regelmatig kindslaven gebruikt om soms meer dan zestien uur achter elkaar te werken op cacao-plantages. Ze waren meegelokt uit dorpen met beloftes van school en een beter leven, om vervolgens als huisslaafje te dienen of mee te werken op plantages. Eenmaal in die val getrapt, hebben ze geen andere keuze meer. Opnieuw Stichting Max Havelaar schat dat uitbuiting op cacao-plantages in totaal 250.000 kinderen te beurt valt.

Eerlijke handel

Wij kunnen, als consument, de levensomstandigheden van talloze boeren en arbeiders verbeteren: door te kiezen voor producten die een betrouwbaar keurmerk hebben dat erop wijst dat de handel eerlijk is verlopen. Of, in het Engels: 'fair trade'. Rob Renaerts is zaakvoerder van CODUCO, een dienstverlener in de sector van duurzame consumptie. "Producten die een fair trade-label willen dragen, moeten aan drie groepen criteria voldoen", legt hij uit. "Ten eerste deze die betrekking hebben op het milieu. Ten tweede deze die aandacht hebben voor de arbeidsomstandigheden, zoals het waarborgen van een degelijk loon, het uitsluiten van kinder- of ge-

dwongen arbeid, het dragen van beschermende kledij waar nodig, geen verplichting 16 uur per dag te werken,... Ten derde hanteren ze daarbovenop economische criteria, zoals Max Havelaar die een fairtrade-premie aan de boeren geeft en in afwachting van de oogst de kosten prefinanciert. Niet elk label gaat daarin even ver. Het verst gaat volgens mij Max Havelaar: daar is een vastgesteld, hoge premie voorzien."

Veel meer dan koffie

Wat gebeurt met de cacao-teleers, is een goed voorbeeld waarom verandering nodig is. Helaas beperken mistoestanden en onrecht zich niet tot die sector. Maar gelukkig zijn het intussen niet langer enkel cacao, koffie of bananen die met een fair trade-label zijn te krijgen.

62 % van de Belgen zegt het afgelopen jaar minstens één fair trade-product te hebben gekocht.

Het aanbod wordt jaar na jaar groter: er zijn thee, honing, diverse fruitsoorten, pralines, koekjes, ... Het gaat zelfs niet enkel meer om voeding. Neem de cosmeticaproducten. Steeds vaker worden ze gemaakt met natuurlijke ingrediënten uit het Zuiden: bijvoorbeeld palmolie, aloë vera, groene thee, kruiden en bloemen,... het aandeel van dergelijke natuurlijke cosmeticaproducten wereldwijd is tussen 2007 en 2011 gestegen met 35 %. Analisten verwachten dat dit nog zal toenemen. Wanneer we willen dat schoonheid en ethiek hand in hand gaan, is het kiezen voor dergelijke producten met fair trade-label een goede keuze. En dan is er nog... goud. Wereldwijd zijn 15 miljoen mensen afhankelijk van de ontginning ervan in kleinschalige, artisanale mijnbouw-sites. Hun werk- en leefomstandigheden zijn vaak erbarmelijk: ongevallen, vergiftiging, kinderarbeid, uitbuiting en ongezonde werkomstandigheden. Twee en een half jaar geleden, echter, werd het label 'Fairtrade and Fairmined Gold' aan

⋮ *Massa's producten zijn intussen als fair trade te krijgen: cacao, koffie, bananen thee, honing, diverse fruitsoorten, pralines, koekjes, cosmeticaproducten, goud, katoen, bloemen, decoratie,...*

⋮ *Belangrijk is dat een onafhankelijke organisatie controleert dat aan de criteria uit het fair tradelastenboek is voldaan.*

de wereld voorgesteld. Het label is een creatie van de Alliance of Responsible Mining (ARM), en van FLO, Fairtrade labelling Organizations International, een koepel waartoe ook Stichting Max Havelaar behoort. ARM wil het aandeel eerlijk goud in de komende 15 jaar zien groeien tot 5 % van de totale markt voor gouden juwelen. Andere producten die soms een fair trade-label dragen, zijn katoen, bloemen, decoratie,...

ducent UIREVI. Volgens hem biedt "Fairtrade-certificering vele voordelen: zo functioneren onze coöperaties beter en professioneler, waardoor we beter gewapend zijn voor de markt. En doordat we een Fairtrade-certificaat bezitten, onderhandelen wij met grote industriële bedrijven en kunnen we beroep doen op prefinanciering: voor 50 à 60% van wat wij nodig hebben aan commercieel krediet. Vervolgens, als de prijzen omhoog gaan, gaan ook de prijzen voor onze boeren omhoog. De economische leefbaarheid en rentabiliteit nemen dus toe. Fairtrade-certificering heeft écht impact!"

De cijfers...

Het Belgische Agentschap voor Ontwikkelingssamenwerking (BTC) pakte in 2012 uit met resultaten van een onderzoek naar de positie van 'eerlijke handel' in België. Daaruit bleek dat Oxfam en Max Havelaar dé referentie blijven op gebied van eerlijke handel: 56% van de Belgen noemt spontaan minstens één van beide wanneer fair trade ter sprake komt. Ook blijken intussen heel wat mensen te herkennen wat tot die categorie behoort: 94% weet dat Oxfam-Wereldwinkels ermee bezig is, 85% kent het merk 'Oxfam Fairtrade' als dusdanig, 63% is vertrouwd met het Max Havelaar-label en 51 % met Fair Trade Original. Ze scoren ook goed op vlak van vertrouwen: twee op drie Belgen geeft hen een score van 8 of meer op 10. Rob Renaerts vermeldt ook nog een ander, voorlopig

De man die zichzelf aanklaagde

De Nederlandse programmamaker Teun Van de Keuken klaagde zichzelf bij de rechtbank aan voor... het eten van chocolade. Dat berichtte krant De Standaard op zes april 2007. Van de Keuken wilde met zijn beschuldiging de wan-toestanden in de cacao-industrie aan de kaak stellen. In 2004 had hij al geprobeerd zich medeverantwoordelijk te stellen voor de slavernij die daar bestaat, maar die zaak werd afgewezen. Daarop ging Nederlander in hoger beroep, en verzamelde verklaringen van vier ex-slaven uit Burkina Faso om zijn beschuldiging kracht bij te zetten. In februari 2007 werd één van hen door het hof gehoord. Hij vertelde onder meer over mishandeling die hem op de cacao-plantage te beurt was gevallen. Later verzochten 2.136 andere chocoladeconsumenten, samen met de vier ex-slaven en Van de Keuken zelf, het hof om alsnog over te gaan tot vervolging. Ze vonden dat Van de Keuken én andere chocolade-etters de slavernij steunen door chocola te eten die is gemaakt van dergelijke cacao. Wat de 2.136 consumenten betreft, oordeelde de rechter dat ze niet rechtstreeks belanghebbend zijn in de zaak. Ook de aanklacht van de vier gewezen slaven werd afgewezen. De rechtbank ontkende de ernstige misdaden in de cacao-industrie niet, maar strafvervolging was volgens het hof "niet de juiste wijze om genoemde misdaden aan te pakken". Uiteindelijk ging Van de Keuken, tot zijn ontgoocheling, vrijuit. Hij had gehoopt met de zaak een rechterlijke uitspraak te krijgen die inhoudt dat het strafbaar is zo'n oneerlijk tot stand gekomen chocolade te kopen.

Producten die een fair trade-label willen dragen, moeten aan drie groepen criteria voldoen.

minder bekend fairtrade-label dat niet tevoorschijn kwam bij dit onderzoek: Ecocert Equitable. Voorts zegt het BTC dat 62 % van de Belgen dat het afgelopen jaar minstens één fair trade-product hebben gekocht: 61% van hen kocht koffie, 48% fruit en 47% chocolade. En, het laatste maar niet het minste: de tevredenheid over fairtradeproducten ligt erg hoog. Bijna alle Belgen (96%) die deze producten kopen, zijn er tevreden (57%) of zeer tevreden (39%) over....

en getuigenissen

Fulgence N'Guessan is Voorzitter van de Raad van Bestuur van de coöperatieve Kavokiva, waar de boeren koffie- en cacao-planten telen. Hij bevindt zich in Ivoorkust. Hij getuigt dat "Fair Trade een unieke oplossing biedt om onze levensomstandigheden te verbeteren, en de strijd tegen kinderarbeid aan te gaan." Eveneens van Ivoorkust is Konan Toussaint N'Guessan, voorzitter van cacao-pro-

